

Steps Ahead

Terméktervezés Lengyelországban és Magyarországon 2000 után

► Nem mindennapi kiállítás nyílt meg a FUGA Budapesti Építészeti Központban május 9-én. Bár az utóbbi évtizedek terméktervezéséről különböző szintű összefoglalások születtek már mindkét országban, itt és most egyszerre többet és kevesebbet is láthatott a látogató. Kevesebbet, mert az alig több mint 200 négyzetméteres kiállítási tér kemény megkötés volt a nagyobbról álmódó fantáziának. Úgyanakkor a bel-

városi kulturális központ – késő estig látogatható, díjmentes belépést biztosító, egyszermind építészeti és iparművészeti, képzőművészeti és zenei programjaival – nemcsak a két nemzet eredményeinek vizsgálatára, a kérdések tisztázására kínált alkalmat, de gazdasági és társadalmi alapkérdések és az újabban „kreatíviparnak” nevezett terület kapcsolatának át-gondolására is szakembereknek és az utcáról betevédő

**Bartosz Piotrowski –
NC.Art: JAZZ villamos.
Gyártó: PESA Bydgoszcz
S.A. / Bartosz
Piotrowski – NC.Art:
'JAZZ' tram.
Manufacturer:
PESA Bydgoszcz S.A.
2014**

Fotó: PESA Bydgoszcz S.A.

Kerégyártó András:
Biela kül-
és beltéri szék.
Gyártó: Nezozen Kft. /
András Kerégyártó:
'Biela' chairs for
out- and indoor use.
Manufacturer:
Nezozen Llc.
2015, solid surface

Fotó: Kerégyártó András

látogatóknak egyaránt. (A kiállítás előkészületeiről már hírt adtunk a *Magyar Iparművészet* 2018/3. számában, most eredményeiről lesz szó.)

A rendelkezésre álló – mintegy 80 méter hosszú – falfelületből adódóan 36-36 színes tablón jelentek meg a kiválasztott termékek, és három nyelven – angolul, magyarul és lengyelül – a termékismertető. A tárgyak közül – helyhiány miatt – valóságosan csak 6-6, viszont a mozgást, illetve mozgatót igénylőkből további 8-8 videón is szerepelt. A lengyel tárgyak válogatásának alapjául a Czesława Frejlich és Dominik Lisik által szerkesztett, e kiállítást is támogató Adam Mickiewicz Intézet kiadásában készült *Polish Design: Uncut* kötet szolgált (Varsó, 2013), míg a magyar termékek nagyrészt a Magyar Formatervezési Tanács nívódíjpályázatai évenkénti kiadványainak válogatásából származtak. A termékek és tervezési törekvések összehasonlíthatóságát szolgálta a közel azonos tárgycsoportok kialakítása: bútor, kerámia, porcelán és üveg, világítás, háztartási és orvosi eszközök, szociális design, közlekedés és szállítás, közterek, sport- és szabadidős eszközök, játék és zeneeszközök, melyek – az egyes tárgyak minőségén túl – a két ország ipari termelésében betöltött súlyukról is beszéltek.

A bútortémát – társadalmi szerepénél fogva – mindkét országban a legszélesebb választék jellemzi. Az ismert és sikeres magyar bútorok között találtuk Vársárhelyi János elegáns, hajlított elemekből álló, finom fa-fém kapcsolatú *Smoky* karosszékét, Terbe János *Pic-Pack* és *Exkluzív* papírbútorcsaládjait, Néma Júlia elsősorban fürdők és uszodák számára szolgáló *Moduláris kerámia ülőbútorait*. Az újabbak között pedig Gyimóthy György kényelmes és harmóniát sugalló – időközben az Iparművészeti Múzeum gyűjteményébe került – *Shim* étkezőszékei, Kerékgyártó András markánsan egyszerű, a kő és műanyag közti átmenetet képező solid surface anyagú, kül- és beltérre egyaránt alkalmas *Biela* székei voltak láthatók Lévay Ariel *Aurora* elnevezésű fa-fém asztalával együtt.

A lengyel bútorkínálat élén Roman Modzelewski 1958-ban – egykor üvegszálás poliészterből – készített organikus formájú, immár klasszikus *RM58* fotelje állt, amelyet rotációs polietilénöntéssel gyártanak 2012-től. A kollekciónban pedig gazdag kárpitozású

Fotó: KABO & PYDO

pihenőbútorok éppúgy szerepeltek, mint speciális, számítógépes munkára kialakított, számos díjat nyert székek, könnyű irodai munkára, illetve várótermekbe tervezett, finom fémszerkezetekre alapozott ülőbútorok, valamint a hatvanas évek népszerű falábas foteljeiből kifejlesztett fotelek. Különösen a FiDU technológia alkalmazásával létesített háromlábú acéllemez székek és a külső és belső használatra egyaránt kialakított, nemzetközi Red Dot díjjal kitüntetett *Tulli* fotelek érdemlik meg figyelmünket. Az Oskar Zieta által tervezett és két magasságban is gyártott, díjjakkal elismert, acéllemez *Plopp* a magas színvonalú ipari gyártásra és a megkülönböztető, attraktív egyedi formálásra egyszerű jó példa.

A szállító járművek ugyancsak jelentős számú csoportját a megvalósított lengyel termékek uralták a prototípus, illetve újabban induló magyar termékekkel szemben. Élén a közel 190 kilométer/óra sebességet elérő, intercity-szabványú *EMU PesaDART* vonat, az egyterű, hatrészes, alacsonypadlós *IMPULS 35 WE*

**Katarzyna Borkowska
– Tomasz Pydo
(KABO & PYDO):
Betekert függőlámpa.
Gyártó: KABO & PYDO
/ Katarzyna Borkowska
– Tomasz Pydo
(KABO & PYDO):
Wrappie pendant lamp.
Manufacturer:
KABO & PYDO
2010, kerámia**

Üveges Péter
– **Kiss Gergely:**
Moveo elektromos
robogó. Gyártó:
Moveo Zrt. /
Péter Üveges
– **Gergely Kiss:**
'Moveo' electric
scooter. Manufacturer:
Moveo Ltd.
2016, szénszálas,
súlya: 45 kg

jelű, az agglomerációs közlekedésre – különös gondal a mozgáskorlátozottakra – fejlesztett vonat, az ugyancsak elsősorban agglomerációban használatos *JAZZ* villamos és a *FELIX 8x8* reptéri mentő- és tűzoltójárművek találhatók – mind a 2010-es évekből! Mellettük katonai járművek, tengerjáró sporthajók és légi taxiként is használatos, karbon-kompozit mono-coque vázszerkezetű repülőgépek egyaránt említendők még. A hazai megoldások legjobbjait is kompozitanyagok jellemzik és hangsúlyosan elektromos meghajtásúak: ilyenek a moduláris fejlesztésű, többféle hajtásrendszerű, magas utazási komfortot bizto-

sító *Modulo* buszok és a szállítást-tárolást összehajtható megoldásukkal megkönnyítő *Moveo* robogók. Idesorolható a szociális tervezés szerény számú, de kiváló (egyébként a lengyel közlekedési eszközök között is megtalálható) példái közül a kerekesszékesek gépkocsival való közlekedésének régóta megvalósításra váró, Varga Zsolt által javasolt megoldása: a *Kenguru* gépkocsi. A budapesti városnézés legújabb attrakciója a páratlan panoráma élményét nyújtó *Legendá* folyami városnéző hajó.

A háztartási eszközök köre egyértelmű lengyel dominanciát mutatott, kezdve a hagyományos porszívó-

Fotó: Oláh Attila

tervezési témától a lakásbiztonságot szolgáló, öt intelligens készülékből álló (beázás-, füst-, mozgás-, nyitáserzékelőt és távvezérlőt tartalmazó), kitűnő *FI-BARO Starter Kiten* át a mondhatni legősi fejsze-tervezésig. Csakhogy az utóbbi nyele ergonomikusan alakított kompozitanyagból készült, kiváló minőségű acélfejét pedig indukciósan edzették és fixen egyesítették a markolattal. A háztartási eszközök hiányát ellensúlyozó magyar műszeripart a mára legjelentősebb 77 Elektronika vállalat világszerte keresett véré- és vízeletvizsgáló készülékei mellett kisebb versenytársai, az Innomed Medical és a Mediso, valamint az újabban jelentkezett HandinScan különböző, szabadalmakkal megtámasztott orvosi eszközökkel és speciális gyógyászati termékekkel képviselték magas színvonalon.

A fény természetének megfelelően a világítástervezés többféle irányt képviselt; a köztéri és lakásvilágítási eszközök családjában a műszaki teljesítményükkel kitűnő LED-es köztéri lámpák mellett a frappáns

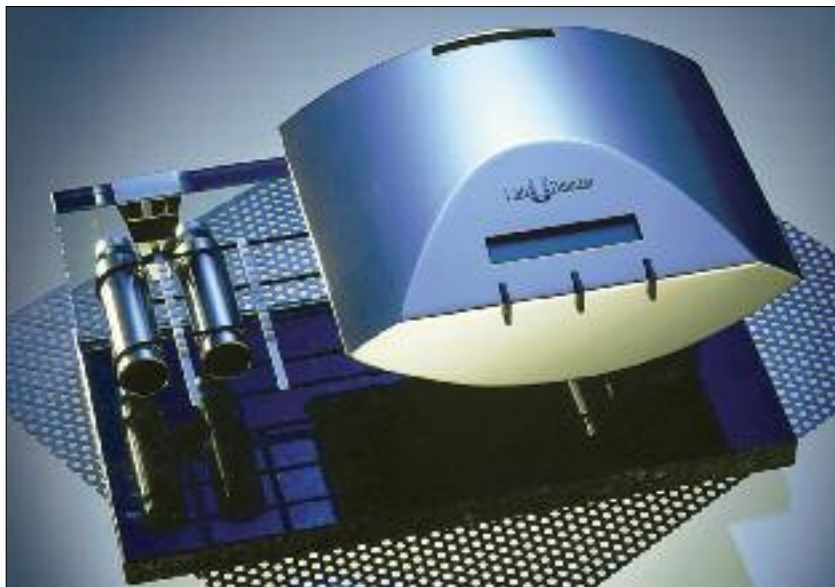

Foto: Magyar Formatervezési Tanács

Foto: Przemek Szuba

felfüggesztésével sikeres lengyel *Wrappie* lámpán túl széles körű elismerést aratott a Szentirmai-Joly Zsuzsanna szabadalmára alapozott, „mozgó szövetű” *Laokoon* lámpacsalád. Voltaképpen a fénnel való tervezés nagy családjába tartozik Losonczy Áron – a porcelán és üveg használati tárgyak nem túl nagyszámú köréből kiemelkedő, az építészeti és tárgytervezésben egyaránt használt – mára nemzetközileg elismert *üvegbetonja* is.

A két főváros, Budapest és Varsó utcabútorzatának újabb megoldásait láthattuk Zalavári Józseftől, illetve Barbara Dobrzynskától és a Grzegorz Niwiński – Jerzy Porębski tervezőpárostól, Iványi Lászlótól pedig az intézményi közterek elegáns ügyfélirányító készülékeit.

A sport- és szabadidős eszközök, valamint a játék és zeneeszközök körét gazdag magyar anyag reprezentálta az egyre népszerűbbé váló *Gauskeréktől* a *Primus Dingby* üvegszálás vitorlás hajón át a kis helyeken is sokoldalú testedzést biztosító *HBH* kockáig és *Teqball* asztalig. Míg az utóbbi joggal áll a világsiker küszöbén, Kelle Antal *VARI.ART* munkája már bejárta a fél világot, és az Etalon Akusztika érzékeny plasztikákként kialakított hangsugárzócsaládja is elismert szereplője a nemzetközi piacnak. Hihetetlenül kis

Oskar Zieta:
Plopp háromlábú szék.
Gyártó: Zieta
Prozessdesign /
Oskar Zieta: 'Plopp'
3-legged stool.
Manufacturer:
Zieta Prozessdesign
 2005–2006, acél,
 FiDU technológia,
 porlakk bevonat

Sümegi László:
LabUReader Vision
2000 félautomata
vizelelelemző készülék.
Gyártó: 77 Elektronika
Kft. / László Sümegi:
'LabUReader Vision
2000' half-automated
urine chemistry
analyzer.
Manufacturer:
77 Elektronika Llc.
2000–2005,
rozsdamentes acél,
üveg, gránit

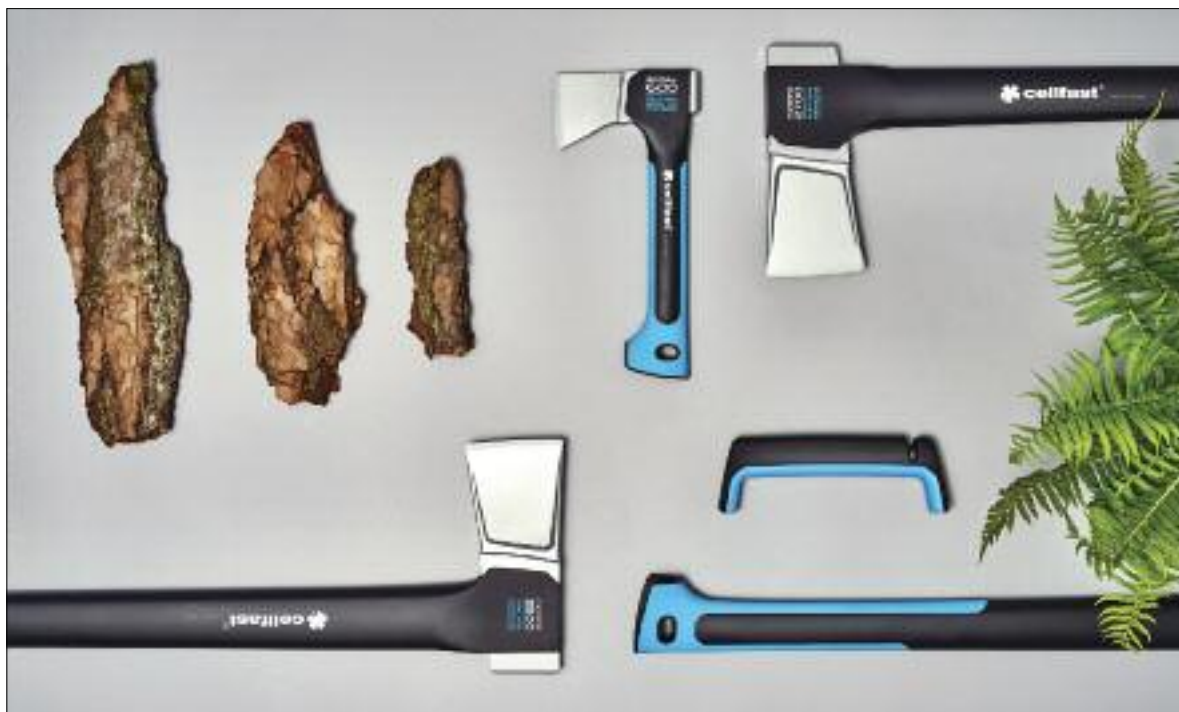
méreteivel és finoman kialakított részleteivel hívta fel a figyelmet Üveges Péter *U.P.G.* egyedi hangszerkollekciója. A példasort méltán zárta humanista üzenetével a Geppetto stúdió várandós anyukáknak tervezett *mp3 lejátszója*.

Egy designkiállításnak a designja is fontos szerepű. A kiállítás tervét a varsói Studio Robot munkatársai (Karolina Chyziak, Krzysztof Czajka és Łukasz Wysocki) készítették. A feketére festett zártszelvény keretszerkezetekből összeállított cikcakkos panelsor, amely főként különböző szögben rögzíthető sarokelemeivel érdemelte ki figyelmünket, és amelyre felületalakítóként a tárgyfotókat és ismertetőket hordozó fehér gyöngyvásznat feszítették, összefogott, mégis játékos kialakításával jól alkalmazkodott a rendelkezésre álló, többfunkciós térhez. Visszafogottságával kiemelte a kiállítás anyagát. A keretszerkezetek alkalmasnak bizonyultak a kiállítás összbenyomását meghatározó videók monitorjainak felfüggesztésére és általuk a tér tágitására is.

A kiállítás grafikáját és katalógusát Maciek Sobczak tervezte az INNO+NPD stúdióból. A meghívón, a plakáton és a katalógus címlapján is ugyanazon, termékontúros grafikai megoldás klasszikus elődöket idézett, de könnyedén és karakteresen. Ez jellemezte az egy-, illetve kétoldalas reklámlapokat szintén, amelyeken még a támogatók logói is hatásos formai elemként jelennek meg a kis felületeken. Kifejezetten friss szelleműnek nevezhető a katalógusban a termékcsoportokat elválasztó, egyben kiemelő grafika.

A megnyitót követő napon megrendezett lengyel-magyar szakmai kerekasztal-megbeszélés elsősorban a tárgyak mögötti, illetve közötti társadalmi-gazdasági gyakorlatra fókuszált. Michał Stefanowski, a varsói Képzőművészeti Egyetem Design Fakultásának vezetője a lengyel, Koós Pál, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME) Design Intézetének igazgatója, a Magyar Formatervezési Tanács elnökhelyettese a magyar oktatási és támogatási rendszert ismertette, míg két magyar formatervező (Kerékgyártó András

Katarzyna Borkowska
– Tomasz Pydo
(KABO & PYDO):
Fejszék.
Gyártó: Cellfast /
Katarzyna Borkowska –
Tomasz Pydo
(KABO & PYDO): Axes.
Manufacturer: Cellfast
2016,
kompozitanyag,
acél, indukciósan
edzett

Fotó: archiwum Cellfast

Szentirmai-Joly Zsuzsanna – Csizmadia Zsolt:
Laokoon függő- és állólámpa. Gyártó: Laokoon Kft. /
Zsuzsanna Szentirmai-Joly – Zsolt Csizmadia:
'Laokoon' pendant and floor lamp.
Manufacturer: Laokoon Llc.
2016, műanyag, mozgó szövet

és Húnfalvi András) és a két lengyel tervezőstúdió munkatársai esettanulmányok kapcsán mutatták be tervezési területük helyzetét. Kiemelendő az elhangzottakból, hogy Varsóban, figyelembe véve az iparigazgatási körülményeket, továbbra sem tervezik a szakosítást a terméktervezés oktatásában. Ezzel együtt hangsúlyozták a design pozíciójának érzékelhető erősödését mind a gyakorlatban, mind a kulturális-politikai szférában. Ez utóbbit példázza az Adam Mickiewicz Intézetnek a lengyel designereredmények külföldi terjesztéséhez adott sokoldalú támogatása.

A magyar hozzászólók a fiatal tervezőket megsegítő Moholy-Nagy László- és Kozma Lajos-ösztöndíj-rendszer, valamint a Design Hét Budapest nemzetközi rangú eredményei mellett újabb kezdeményezések sikereiről szóltak elsősorban. Ennek során fiatal tervezők társulnak az általuk tervezett termékek megvalósítására-gyártására, de újabban pénzügyi befektetők is megjelentek egy-egy témakörben. Az utóbbiakat erősítik a Design Terminal rendezvényei szintén. Koós Pál a lengyel–magyar designoktatás konkrét lehetőségeit is javasolta közös kurzusok, közös tervezési feladatok, valamint az Erasmus+ ösztöndíjrendszer felhasználásával közös gyakornoki rendszer formájában.

Ily módon a kiállítás főcímeül választott *Steps Ahead* program elindult. A budapesti kiállításnak a varsói Ipari Formatervezési Intézet termeiben július 30. és augusztus 19. között megrendezendő újabb bemutatója remélhetőleg tovább erősíti e szándékokat és megvalósulásukat.

ERNYEY GYULA
designtörténész, a kiállítás kurátora

(Steps Ahead. Terméktervezés Lengyelországban és Magyarországon 2000 után. FUGA Budapesti Építészeti Központ, Budapest, 2018. május 9–28.)

Fotó: Magyar Formatervezési Tanács